

ds. Joep Dubbink

Schriftlezingen: Zacharia 9:9-10 – Matteüs 21:1-17

Verhaal voor de kinderen: 'De intocht'

Het was een rare optocht, die middag in Jeruzalem. Het leek wel Koningsdag, zoveel mensen waren er. Wat zeg ik, nog veel meer. Want voor 'koning' Herodes, die nare man die zo slijmerig kon praten en ondertussen heel streng was, daar kwamen echt niet zoveel mensen voor.

'Wat is er aan de hand?' riepen de mensen tegen elkaar. Wat is dat voor een optocht? Dat moet ene Jezus zijn, een profeet, zeggen ze. Hij zegt goede dingen, en hij maakt mensen beter. Hij komt uit Nazaret, in Galilea – niet dat je daar nou meteen iets van verwacht, uit zo'n dorpje ver weg. En moet je zien hoe het er uitziet!

Ja, dat was wel een beetje waar. Geen koets, geen paard, maar een ezel waar die man op zit! Een ezelsveulen, en de moederezegel liep er nog bij om het beestje een beetje gerust te stellen. Geen mooi kleed op die ezel, met de letters van die man erop geborduurd, geen K. J. of zo, 'Koning Jezus'. Nee, gewoon een paar jassen eroverheen gegooid.

Geen rode loper ook, en geen vlaggen waarmee de mensen zwaaiden. Sommigen hadden hun jassen op de weg gelegd, als loper, en ander plukten wat takken met bladeren van de bomen, en daar zwaaiden ze mee. Maar was iedereen enthousiast, en blij! Je hoorde ze zingen, de kinderen er bovenuit: 'Hosanna voor de zoon van David! Hosanna voor de zoon van David!' Bijna iedereen was blij en vrolijk, en bijna iedereen zong mee.

Bijna. Er waren er een paar die mopperden. 'Dat mag je niet zomaar zingen! Dat is een heilig lied uit de tempel!' Dat mag je alleen zingen wanneer er weer een koning komt zoals David, een goede koning die God ons zal sturen. Ooit!

Maar een ander zei: Weet jij wanneer ooit is? Misschien is 'ooit' wel nu!

Verkondiging

Gemeente van onze Heer,

Afgelopen donderdag hadden we voor de tweede keer met een flink aantal gemeenteleden een avond over Jezus. Het was een goede avond. Eén belangrijk ding was, dat we elkaar de ruimte gaven om op onze eigen manier tegen Jezus aan te kijken. De dwang die er misschien vroeger was – maar zelf heb ik dat eigenlijk al niet meer meegemaakt – dat je iets van Jezus *moest* vinden, die was eraf. En het mooie was, dat we ook voorbij die vrijheid kwamen, en die ruimte die er was invulden, ieder op onze eigen manier. Jezus heel hoog, als wonderdoener, verzoener van onze zonden, of wat menselijker, als wijze rabbi. Heel persoonlijk, als nabije vriend, of juist politiek, als revolutionair. Of een eigen menu: 'doe mij maar 1, 3 en 5 (van de voorgelegde mogelijkheden) en dan nog een beetje van mezelf.' Het lijkt nu alsof je dan Jezus naar je eigen wensen modelleert, maar hoe zou het anders moeten? Ik zou liever zeggen: zoals jij hem ervaart, zoals hij op *jou* afkomt en jou wil ontmoeten.

Welke Jezus komen we vanmorgen tegen? Een hoge, bijna goddelijke Jezus, tweede persoon van de Drie-eenheid? Of juist een menselijke, aardse? Het ziet er allemaal nogal sjofel uit, gewoontjes, menselijk. Maar verkijk je niet! Want het gaat op en neer, heen en weer, ook in die zin is deze palmzondag dubbelzinnig.

Het verhaal van de eenvoudige koning, dat ik de kinderen vertelde, dat is gewoon waar. Het is een *performance*, het is straattheater, het zou zo een Koot-en-Bie act kunnen zijn: het naspelen van de intocht van een koning, waarbij de echte koning in z'n hemd wordt gezet, en de zaak omgedraaid: *dit* is de echte koning, met hem kan het iets worden! Elk onderdeel ervan is doordacht. De ezel is een parodie op een paard, het trotse rijdier van legeraanvoerders. De mantels op de grond zijn een parodie op een rode loper, en het groen uit de bomen vervangt de vaandels. Maar er is meer. De woorden die hem toegezongen worden komen uit Psalm 118, 'Gezegend die daar komt in de Naam van de Heer', dat zingen de priesters de pelgrims toe die de tempel binnentreden. En hier wordt dat zomaar op straat gegooid, door gewone mensen gezongen tegen die ene die koning zou zijn.

Maar 'parodie' wil niet zeggen, dat het niet serieus is: humor is een uiterst serieuze zaak! En zachtmoedig wil niet zeggen, dat 'ie een zacht ei is. Wat hier gebeurt is juist heel pretentius. Want die ezel, dat is wel een bescheiden en wat sullig beest, maar er is juist voorspeld dat de nieuwe koning op een ezel zou komen. Salomo's koningschap begon met het binnenrijden van Jeruzalem op een muilezel, en die woorden van de profeet Zacharia pakken die verwachting op: de ware koning is zo. En als 'Hosanna voor de zoon van David' wordt gezongen, dan wordt er dus eigenlijk een nieuwe Salomo toegejuicht, een nieuwe koning in die lijn van David waar je een heleboel over kunt zeggen, maar waar toch die verwachting aan hangt van 'een koning die het zal waarmaken, een koning naar Gods hart'.

Vandaar dat enthousiasme. Maar zouden ze nog zo enthousiast zijn geweest toen hij de tafeltjes van de geldwisselaars omsmeet, en stennis schopte in de tempel? Heilige huisjes omver gooien, dat is leuk zolang het die van anderen zijn. Als hij aan de onze komt, dan gaat het mis. Dan hoeven we hem niet meer.

Afgelopen maandag hadden we weer Meelezen, en hebben we er ons uitvoerig over gebogen, wat nu eigenlijk die omslag veroorzaakt. Goed, de evangelist zal misschien het tijdsperspectief wat in elkaar ingeschoven hebben, maar alle vertellers hebben het erover, dat Jezus na aanvankelijk enthousiasme wordt uitgekotst door de hele samenleving. Wat was dat, wat ergerde de mensen? Waarom raakte hij uit de gratie?

Matteüs vertelt ons dat het de hogepriesters en de schriftgeleerden waren, die religieus geërgerd waren. Zij hadden de pretentie van die man op die ezel maar al te goed begrepen, en vonden dat ongehoord. 'Hoor je niet wat ze zeggen?' zeggen ze tegen Jezus, misschien nog in de verwachting dat hij er zelf van zou schrikken en ze zou tegenhouden, want die uitspraak over 'Hosanna de zoon van David' maakt het wel heel erg spannend. Maar Jezus doet er juist nog een schepje bovenop: hij herinnert zijn tegenstanders aan Psalm 8, waar van *God* gezegd wordt dat hij uit de mond van kinderen en zuigelingen lof zal ontvangen. Dus hij eigent zich de lof voor God toe! Je moet maar durven. 'Zo liet hij hen, de priesters en schriftgeleerden, staan...' Wat zij ervan dachten moeten we raden, wat ze gingen doen weten we al te goed.

Waarom deden ze dat, waarom maakten ze plannen om hem uit de weg te ruimen? Waren ze echt geschokt, dat iemand zich aanmatigde dat zijn missie met God te maken had? Dat zou kunnen. Ook bij je tegenstanders moet je niet meteen van verkeerde motieven uitgaan, die kunnen heel oprecht zijn. Waren ze bang dat dit rumoer tot ellende en bloedvergieten zou leiden, oproer kon immers zomaar een gewelddadige reactie van de Romeinse bezetters uitlokken? Of waren ze opportunisten, bang voor hun eigen baantjes, bang dat de kritiek van Jezus op de tempel hun inkomsten zou gaan kosten?

Of, zaten achter de dood van Jezus toch meer dan we in de evangeliën terugvinden, de Romeinse bestuurders? Jezus stierf tenslotte een Romeinse doodstraf, aan het kruis, en Pilatus wordt er

nadrukkelijk bij betrokken – dat opzichtige wassen van zijn handen in onschuld, daar kijken we wel doorheen.

Of, laatste mogelijkheid: denken we er allemaal veel te menselijk over? Was dit de dood die Jezus moest ondergaan, om onze zonden te verzoenen?

Het zijn te veel en te grote vragen om vanmorgen helemaal uit te diepen, maar iets erover moeten we wel zeggen, we gaan immers die Goede Week in, waar die laatste dagen uit Jezus' leven centraal staan, met zoveel woorden, liederen en rituelen.

* * *

Voor mij staat voorop, dat Jezus ons het Koninkrijk van zijn Vader komt verkondigen. Dat hoor je in de eerste woorden die hij spreekt, dat is het aanbod: een rijk van recht en vrede, waarin mensen horen naar Gods stem, vergeving van hun zonden krijgen en hun leven nieuw beginnen.

Het optreden van Jezus als alternatieve koning op deze Palmzondag staat in diezelfde lijn. Ook dat is een aanbod: durf je het met die koning te wagen, durf je vrij te geloven, te leven, lief te hebben, durf je hem te vertrouwen wanneer hij over die grenzeloze goedheid van zijn Vader spreekt? Het kan, het ligt voor het grijpen!

De wil is er bij velen, maar het loopt uiteindelijk toch vast, het loopt steeds weer stuk op mensen die vastzitten in wat was en het niet durven wagen met Gods toekomst. Die liever geschokt en gekwetst zijn door deze alternatieve koning, verontwaardigd, dan hem te volgen. En die mensen zijn wij.

Dus in de discussie die er zo'n 25 jaar geleden was, over 'Verzoening of Koninkrijk', of in de prediking over Jezus de verzoening van onze zonden in het middelpunt moet staan, of het Koninkrijk dat hij kwam prediken, kies ik om te beginnen nadrukkelijk voor dat Koninkrijk. Maar ik besef heel goed dat dat niet zomaar in het verlengde ligt van *mijn* denkbeelden over politiek en maatschappij. Het kon ook nog weleens anders zijn, kon mij óók meer kosten dan me lief is, en mij óók wel iets te radicaal zijn... Ik ben dan ook een van die bezitters, die meer kwijt kunnen raken dan mij lief is. En ook ben ik ook nog eens schriftgeleerde en religieus professional...

Het meest indringend is het aanstootgevende van Jezus misschien wel geschetst door Dostojewski in *De Grootinquisiteur*, een gedeelte uit De Gebroeders Karamazov. Veel te ingewikkeld en te diepzinnig voor nu, en ik ben ook niet de deskundige die u dat echt kan uitleggen. Maar ik begrijp er genoeg van om in te zien dat Dostojewski er veel van begrepen heeft. Jezus komt terug op aarde. Hij doet een wonder, wekt een gestorven kind tot leven, maar hij is niet welkom. De Grootinquisiteur legt hem uit, dat wat hij wil niet kan, en dat de Kerk het juiste heeft gedaan: de mensen klein en afhankelijk houden, ze iets geven waarvoor ze kunnen knielen. Hij werpt Jezus voor, dat hij de mensen een vage belofte van vrijheid geeft, maar niets is zo onverdraaglijk als vrijheid! De mens is zwak en verdorven, en moet zich uiteindelijk onderwerpen. Daarom, zo zegt Dostojewski, heeft de kerk die boodschap van vrijheid (en, zeg ik, van Gods Koningschap) omgevormd tot een boodschap van onderwerping en gehoorzaamheid aan het gezag van de kerk. Zo kun je mensen, alle mensen, verenigen.

Natuurlijk is de situatie van Dostojewski, die in de 19^e eeuw leefde, behoorlijk verschillend van de onze. De kerk is allang niet meer die macht waaraan je je onderwerpt en waar je geweten aan uitbesteedt. Of misschien nog net uitgerekend in Rusland... Maar de kern, die blijft. Jezus als de onaan-gepaste prediker, die op onbegrip stuit met zijn ongehoorde boodschap. Je vraagt je af, of hij in onze tijd terugkomend, niet net zo zou worden afgewezen. Ik ben bang van wel.

En dan, als hij wordt uitgekotst, in een slordig en half illegaal proces straks ter dood gebracht? Wat dan? Misschien komt dan wel dat verhaal van die verzoening. Dat hij dóórgaat, en onze zonde, onze schuld, draagt, wegdraagt. Dat is een goed en waardevol verhaal. En toch aarzel ik.

Niet, omdat ik niet beseft dat we dat als mensheid nodig hebben, die verzoening, die vergeving. *Mijn God*, wat hebben we dat nodig! Wat gaat er veel mis, wat moet er vaak 'sorry' gezegd worden over het verleden, van aardbevingsslachtoffers tot mensen die vermangeld werden in de toeslagenaffaire, van slavernijverleden tot psychologen en hun ideeën over homo's en transgenders. Wij als kerk hebben ook zo'n verleden. En wij allemaal, stuk voor stuk, jij en jij en ik, in onze persoonlijke omgang met elkaar, zoveel miscommunicatie, zoveel achteloosheid, zoveel losse einden.

't Is ook niet dat ik te trots ben daarvoor. Hoop ik. Die beroemde schrijver, die ooit zei 'Mijn zonden zijn van mij, daar blijven ze af!' en die toen van een net iets minder beroemde theoloog het antwoord kreeg, dat *hij* niet trots was op zijn zonden, en blij zou zijn als iemand ze van hem afnam,¹ dat snap ik en erken ik. Maar ik ben zo bang dat we er gemakzuchtig van worden, en cynisch. 'We redden het toch niet, dat Koninkrijk, dat goede leven, we zijn nou eenmaal zondige mensen en we laten het er maar bij zitten en Jezus verzoent het allemaal wel'.

Als we dat nou afspreken, dat we *dat* niet doen; dat we Jezus' oproep dat het anders moet en anders kan, dat we die serieus nemen. En *niet* polderen en uitstellen, en stiekem denken dat het onze tijd wel zal duren, en onze kinderen en kleinkinderen met de rotzooi laten zitten. En *dan*, aan het eind van onze polsstok, aan het eind van ons Latijn, dat we *dan* beseffen dat we er met onze goede bedoelingen niet komen. Dat er meer is dan moraal, dat deze week ons laat zien wat die rare koning op die ezel heeft gedaan. Dat die wél doorging, toen het spannend werd, toen het hem iets ging kosten, ja alles tot en met zijn leven.

Daarmee zou ik het willen wagen. Dat is 'mijn menukeuze' uit het aanbod van Jezus-beelden. Ik geef die u in overweging, maar nog meer hoop ik dat u in de verhalen van deze week Jezus' stem hoort, die tot U spreekt.

Amen.

¹ F.O. van Gennep, *Gemengde gevoelens*, blz. 68-69. De schrijver was Harry Mulisch.